

Innst. O. nr. 87

(2006-2007)

Innstilling til Odelstinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Ot.prp. nr. 41 (2006-2007)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endringer i opplæringslova og friskolelova

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

Departementet foreslår ulike endringer i opplæringsloven og friskoleloven i proposisjonen. Forslagene gjelder lovregulering av reklame i skolen og lovregulering av skoleeiers ansvar for å holde elevene med nødvendige trykte og digitale læremidler i videregående opplæring. Videre foreslås en ny bestemmelse om godkjenning av videregående skoler basert på mellomstatlige avtaler og en ny bestemmelse om kollektiv ulykkesforsikring. Endelig foreslås endringer i opplæringsloven i forhold til organiseringen av fag- og yrkesopplæringen regionalt og yrkesopplæringsnemndas sammensetning og oppgaver.

Departementets forslag om *reklame* har sin bakgrunn i regjeringserklæringen om å motarbeide kommersialisering av undervisningssektoren og å begrense kommersialiseringen av det offentlige rom. Etter forslaget til ny § 9-6 har skoleeier plikt til å sørge for at elevene ikke blir utsatt for reklame som er egnet til å skape kommersielt press, eller som i stor grad kan påvirke holdninger, atferd og verdier. Dette gjelder sentrale deler av skolehverdagen, bl.a. på skolens område, i lærebøker og andre læremidler. Bestemmelsen gjelder både grunnskoler og videregående skoler. I friskoleloven er ansvaret lagt til styret. Skoleeier/styre kan selv avgjøre hvem som skal ha myndighet til å vurdere hva som skal gjelde på skolen.

Departementet peker på at bestemmelsen er fleksibel. Skjønn kan utøves, det kan f.eks. tas hensyn til elevenes alder. Reklame og annet som er uskadelig

kan fortsatt brukes. Bedriftsbesøk og -partnerskap rammes ikke av forslaget, heller ikke bruk av Internett eller blader i undervisningen. Det skal utarbeides en veileder om reklame, sponning og andre salgsfremmende tiltak på skolen.

Departementets foreslår å lovfeste skoleeiers ansvar for at alle elever i offentlig videregående opplæring får nødvendige *trykte og digitale læremidler* og digitalt utstyr. I friskoleloven lovfestes skolens ansvar for dette. Departementet viser her til oppfølgingen av målet om gratis læremidler for elever i videregående opplæring i St.prp. nr. 1 (2006-2007). Ordningen vil gjelde Vg2 fra høsten 2007, Vg3 og Vg1 tilsvarende fra høsten 2008 og 2009.

I lovutkastet foreslår departementet at fylkeskommunen kan pålegge elevene/lærlingene/lærekandidatene å holde seg med annet individuelt utstyr som opplæringen vanligvis gjør det nødvendig å ha. Eksempler her er lommekalkulator og påkledning til yrkesfag. For å dekke kostnadene til dette skal elevene få et årlig læremiddelstipend som ikke er behovsprøvd, fra Statens lånekasse for utdanning. Avhengig av studieprogram vil stipendet ligge mellom kr 800 og kr 2 600.

Departementet åpner for at skoleeier kan kreve en viss egenandel fra elevene dersom elevene får en egen bærbar pc. Det forutsettes at elevene har en innsparing i forhold til annet individuelt utstyr og at de får beholde pc'en etter endt skolegang. Departementet mener det er rimelig at den øvre grensen for egenandelen per år ligger under den laveste satsen for det årlige læremiddelstipendet.

Departementet foreslår en ny § 3-11 i opplæringsloven om at departementet kan godkjenne en privat videregående skole når det foreligger en *mellomstatlig avtale* om dette. Forslaget gjelder et begrenset antall tverrkulturelle tilbud som departementet mener er viktige i forhold til internasjonalt samarbeid.

beid innenfor kultur, språk, utdanning og næringsliv. Det er lagt inn en hjemmel til å fravike loven med hensyn til læreplan og adgang til å utstede norsk vitnemål for bestått videregående opplæring.

Departementet foreslår en ny § 13-3b om at kommunen og fylkeskommunen plikter å sørge for *ulykkesforsikring* for alle skoleelever, jf. NOU 2004:3 fra Yrkesskadeutvalget som har dette som ett av sine forslag. Det vises også til tidligere behandling i Stortinget av spørsmålet om forsikring, jf. bl.a. Innst. O. nr. 70 (1997-98) om opplæringsloven. I friskoleloven foreslås en tilsvarende plikt lagt til skolen. Departementets forslag innebærer en innskjerping i forhold til dagens situasjon, der kollektiv ulykkesforsikring er frivillig. Bestemmelsen vil bli utfylt med forskrifter med sikte bl.a. på at alle skal være sikret visse minimumsbeløp og minstestandarder for erstatningsutbetalingene. Dersom man velger en selvassurandørordning, må denne ikke fravike fra normene fastsatt i forskrift.

Departementet har ikke innvendinger mot senere å vurdere om bestemmelsen om ulykkesforsikring mest formålstjenlig kan flyttes til en eventuell ny lov om arbeidsskadeforsikring. Departementet ser det videre slik at ulykkesforsikring på et senere tidspunkt kan tenkes innført for voksne i grunnopplæring, barn i SFO og i barnehage, de som får grunnopplæring i fengsel og eventuelt elever i andre skoleslag. Dette har imidlertid ikke vært gjenstand for høring og foreslås ikke innført i denne omgang.

Departementet foreslår å endre bestemmelsene i opplæringsloven om *fag- og yrkesopplæring*, bl.a. som følge av Kunnskapsløftet. Hensikten er å bedre kvaliteten gjennom forenkling og tilpasning til dagens behov. Proposisjonen bygger her på forslagene til en bredt sammensatt arbeidsgruppe som ble oppnevnt i 2005.

Departementet foreslår at beslutningsmyndighet og en del praktiske oppgaver knyttet til fag- og yrkesopplæring blir overført fra yrkesopplæringsnemnda til fylkeskommunen. Yrkesopplæringsnemndas oppgaver vil etter dette være knyttet til kvalitet, dimensjonering, rådgivning og regionalt utviklingsarbeid. Departementet foreslår bl.a. at det skal være fylkeskommunen som godkjenner lærebedrifter. Det foreslås samtidig lovfestet at fylkeskommunen skal legge avgjørende vekt på yrkesopplæringsnemndas faglige vurdering før endelig vedtak fattes. Nytt er det også at hver enkelt bedrift som driver opplæring av lærlinger og lærekandidater, må være godkjent av fylkeskommunen, også f.eks. et nytt medlem i en opplæringsring.

Lærebedriftenes plikter framgår nå tydeligere i loven. Det foreslås lovfestet at lærebedriftene skal ha intern kvalitetssikring og at representant(er) for arbeidstakerne sammen med faglig leder(e) jevnlig

skal se til at bedriften følger loven og forskriftene. Lærebedriften skal årlig rapportere til fylkeskommunen om opplæringen, og det er lagt inn en hjemmel til å gi forskrifter om rapporteringsplikten. Fylkeskommunens plikter foreslås også presisert i loven.

Når det gjelder yrkesopplæringsnemndas sammensetning, foreslår departementet å lovfeste at nemnda til sammen skal ha bred innsikt i hele fag- og yrkesopplæringen og i nærings- og sysselsettings-spørsmål. Det foreslås imidlertid å overlate til fylkeskommunen å avgjøre antallet medlemmer. Partene i arbeidslivet skal fortsatt være i flertall. Videre foreslås lovfestet at nemnda skal ha minst én elev-, lærling- eller lærekandidatrepresentant. Åpningen for en representant for elevene er ny. Fylkeskommunen kan oppnevne medlemmer i nemnda fra det pedagogiske personalet, men er ikke pålagt dette. Etter lovforslaget kan nemndsmedlemmene bo i et annet fylke. To fylker kan dermed i praksis ha felles yrkesopplæringsnemnd.

2. KOMITEENS MERKNADER

2.1 Innledende merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Freddy de Ruiten, Anniken Huitfeldt, Gerd Janne Kristoffersen, Anna Ljunggren og Torfinn Opheim, fra Fremskrittspartiet, Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse M. Schmidt, fra Høyre, Gunnar Gundersen og lederen Ine Marie Eriksen Søreide, fra Sosialistisk Venstreparti, Åsa Elvik og Lena Jensen, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen, fra Senterpartiet, Inger S. Enger, og fra Venstre, Odd Einar Dørum, viser til Regjeringens forslag om lov om endringer i opplæringslova og friskolelova.

Komiteen viser til at de foreslåtte endringene gjelder lovregulering av reklame i skolen, lovregulering av skoleeiers ansvar for at elevene får nødvendige trykte og digitale læremidler i videregående opplæring, innføring av en bestemmelse i opplæringslova om godkjenning av videregående skoler basert på mellomstatlige avtaler, innføring av en bestemmelse om kollektiv ulykkesforsikring og endringer i opplæringslova om fag- og yrkesopplæringen.

2.2 Lovregulering av reklame i skolen

Komiteen vil peke på viktigheten av å lære barn og unge å forholde seg kritisk til både reklame og informasjon generelt. Evnen til kritisk kilde- og informasjonssøk i sin alminnelighet er en avgjørende ferdighet i et samfunn med stadig økende informasjonsflyt.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, merker seg at Regjeringens forslag om lovregulering av reklame i skolen tar utgangspunkt i Regjeringens målsetting om å motarbeide kommersialiseringen av undervisningssektoren og å avgrense kommersialiseringen av det offentlige rom.

Flertallet slutter seg til dette og er fornøyd med at Regjeringen er kommet med en lovregulering som pålegger skoleeier en plikt til å sørge for at elevene ikke blir utsatt for reklame som er egnet til å skape kommersielt press eller kan endre holdninger, adferd og verdier. Flertallet vil understreke at lovforslaget ikke er ment å ramme bruk av Internett, tv, aviser, blad m.m. som ledd i undervisningen. Bedriftsbesøk og partnerskap mellom skole og lokalt arbeids- og næringsliv, vil heller ikke bli berørt av lovforslaget.

Flertallet viser til at barn og unge blir eksponert for kommersielt press. Barn og unge er en stadig viktigere forbrukergruppe for næringslivet, omfanget av reklamen rettet mot målgruppen er stor, og virkemidlene er påtrengende. Å fange barns oppmerksomhet tidlig er viktig for å innarbeide merkeloyalitet og for å påvirke familiens beslutningsprosesser i ulike kjøpsituasjoner. Flertallet er bekymret over det tiltakende kjøpepresset i samfunnet generelt, og overfor barn og unge spesielt.

Flertallet viser til at skolen er en arena der det offentlige har mulighet til å legge premisser for oppvekstmiljøet og således skjerme barn og unge fra et miljø preget av kommersialisering. Flertallet mener i så måte at en lovregulering av reklame i skolen alene ikke er et tilstrekkelig virkemiddel. Skolen har en viktig oppgave i å formidle kunnskap og bevisste holdninger til forbruk, kommersialisering og kjøpepress.

Flertallet mener en lovregulering av reklame i skolen er et godt virkemiddel for å begrense markedsføring og kjøpepress overfor barn og unge.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil vise til at unge mennesker utsettes for informasjon både av kommersiell og ikke-kommersiell karakter gjennom flere kanaler og nær sagt hele tiden. Denne informasjonen er også skoleungdom beredt til å håndtere. Disse medlemmer er generelt opptatt av at alle mennesker skal settes best mulig i stand til å ta egne valg. Forutsetningen for å ta slike valg, det være seg av privat/personlig karakter eller av kommersiell karakter, er kjennskap om muligheten for å ta ulike valg.

Departementets formål er at elever ikke skal utsettes for reklame som i stor grad kan påvirke holdninger, adferd og verdier på skolens område. Disse medlemmer viser til at en av skolens oppgaver er

å påvirke elevenes verdivalg og gi dem evne til å velge på egne vegne. Disse medlemmer vil peke på at skolene settes i en svært vanskelig situasjon når den enkelte skole skal settes til å vurdere hvilke reklameprodukter som vil påvirke i stor grad og hvilke som vil påvirke i liten grad. Det vil føre til en uensartet praksis og i liten grad bidra til at departementet oppnår hensikten med eget forslag.

Disse medlemmer viser til at flere skoler i dag har et godt og fruktbart samarbeid med næringslivet. Noen skoler får tildelt sponset IKT-utstyr, som er svært viktig for skolens kvalitet. Andre skoler får vannflasker, tursekker, matbokser mv. til stor glede og nytte for elevene. Skal dette oppfattes som reklame i strid med bestemmelsene som foreslås av departementet eller skal rektor vurdere hvilken relevans det som reklamen på matboksen omhandler har for skolens virksomhet?

Disse medlemmer viser til at ingen andre nordiske land har lovregulert reklameforbud i skolen. Disse medlemmer mener dagens ordning er tilfredsstillende og mener det er lite sannsynlig at en lovregulering i tråd med forslaget fra departementet vil føre til vesentlige endringer, ut over at det skapes usikkerhet ved den enkelte skole i større grad enn nødvendig.

Disse medlemmer mener det er nyttig og fornuftig at skolene står fritt i forhold til reklame og sponing på skolen og har tillit til de vurderinger som foretas lokalt på dette området. Disse medlemmer vil i denne sammenheng benytte uttrykket som regjeringspartiene så ofte ellers benytter: vettet er nok rimelig likt fordelt, og det er ingen grunn til å tro at skoleeier/kommunene er mindre opptatt av fornuftige løsninger enn Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at departementet ønsker å innføre en skjønnsmessig lovbestemmelse kombinert med en rettleiding om hvordan skoleeier skal håndtere reklame i skolen.

Disse medlemmer ønsker ikke at skolen skal være en kommersiell arena. Men fordi skoleeierne tar det ansvaret de skal, framstår reklame i skolen ikke som et problem i dag. Dette ble bekreftet av ulike høringsinstanser på åpen høring 9. mai 2007. Disse medlemmer er skeptiske til å innføre et lovforbud mot noe som fremstår som et mulig fremtidig problem. Skolene og skoleeierne har håndtert det kommersielle presset på en god måte frem til nå, og det er grunn til å tro at de kommer til å fortsette med det. Disse medlemmer synes det er fornuftig å utarbeide en veileder, men ønsker ikke en skjønnsmessig lovbestemmelse som skal forby et ikke-eksisterende problem.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre støtter arbeidet for å motarbeide reklame i skolen blant annet gjennom lovregulering. Disse medlemmer vil samtidig understreke at en slik regulering ikke må begrense bruken av hjelpemidler som inneholder reklame, som aviser, tidsskrifter, magasiner og spesielt Internett. Skolens oppgave vil være å øve elevene i å bruke disse hjelpemidlene på god og kritisk måte.

Disse medlemmer vil påpeke verdien av samarbeid med lokale bedrifter og kulturelle institusjoner og organisasjoner. Disse medlemmer mener en lovregulering ikke er til hinder for å videreføre et slikt samarbeid.

Disse medlemmer viser til at lovforslaget inneholder en hjemmel for å gi forskrifter til støtte for det lokale skjønn. Disse medlemmer mener imidlertid at det ikke er tilstrekkelig at det blir utarbeidet en rettleiding. Disse medlemmer mener de sentrale retningslinjene for praktisering av loven må ha forskriftstatus.

Disse medlemmer viser til departementets forslag om en skjønnsmessig lovbestemmelse og utarbeidelsen av en veileder til støtte for skoleeiere i møtet med reklame i skolen. Disse medlemmer vil understreke at skolen skal være en reklamefri sone, også i skolebøkene. Disse medlemmer merker seg at reklame i skolen ikke fremstår som et stort problem i dag, og at skoleeiere i overveiende grad håndterer reklame og kommersielt press i skolen på en tilfredsstillende måte. Dette ble blant annet bekreftet av flere instanser på komiteens høring 9. mai 2007.

Komiteens medlem fra Venstre er derfor usikker på om et lovforbud mot reklame i skolen vil ha noen reell betydning. Når dette medlem likevel velger å støtte lovforslaget er det fordi det kan være med på å gjøre det enda tydeligere at skolen skal være en reklamefri sone. Dette medlem forutsetter at et slikt lovforbud ikke vil være til hinder for bruk av hjelpemidler og samarbeid med lokale bedrifter, institusjoner og organisasjoner, jf. ovenfor. Videre har dette medlem merket seg at flere av høringsinstansene ønsker at retningslinjene for loven skal forskriftsfestes fra dag en, blant annet for å tydeliggjøre og gi ytterligere støtte til den skjønnsbaserte utøvelsen av forbudet. Dette medlem deler denne vurderingen.

2.3 Trykte og digitale læremidler i videregående opplæring

Komiteen merker seg at Regjeringen gradvis innfører gratis læremidler i videregående skole fra høsten 2007. I dag er det slik at elever har store utgif-

ter til kjøp av lærebøker, kladdebøker og annet nødvendig utstyr i den videregående opplæringen.

Komiteen viser til at loven blir endret både i opplæringsloven og i friskoleloven og at skoleeierne har ansvaret for å holde elevene med nødvendige trykte og digitale læremidler og nødvendig digitalt utstyr.

Komiteen mener at dette er en viktig satsning og mener at dette er en investering i Norge som kunnskapsnasjon. Dette er også viktig for å sikre alle lik mulighet og rett og mulighet til å gjennomføre videregående opplæring, uavhengig av sosial bakgrunn.

Komiteen viser til at ordningen med gratis læremidler er todelt: skoleeier er ansvarlig for at elevene får nødvendige trykte og digitale læremidler. Skoleeierne bestemmer selv hvordan de vil organisere gratisordningen. I tillegg blir det innført et ikke-behovsprøvd stipend gjennom Statens lånekasse for utdanning som skal være med på å dekke utgifter som elevene har til andre læremidler og nødvendig individuelt utstyr.

Komiteen vil understreke at det er viktig at elevene får kvalitativt gode læremidler og at antall læremidler ikke reduseres i vesentlig grad som følge av gratisprinsippet.

Komiteen viser også til at det i Revidert nasjonalbudsjett for 2006 ble bevilget 50 mill. kroner til å utvikle og bruke digitale verktøy.

Komiteen viser til at å kunne bruke digitale læremidler er en av fem grunnleggende ferdigheter i alle læreplanene for fag. Alle læreplanene i Kunnskapsløftet inneholder kompetansemål der elevene skal bruke digitale redskaper, hjelpemidler eller kilder i læringsarbeidet. Komiteen anser det derfor som svært viktig at elever i videregående opplæring har tilgang til tilfredsstillende IKT-utstyr.

Komiteen viser til at flere fylker har satt i gang ordninger med bærbar PC/personlig PC på videregående, der elevene betaler en viss egenandel. Komiteen er positiv til at fylker velger å satse på digitale hjelpemidler og på digital kompetanse.

Komiteen er opptatt av at utgiftene til læremidler ikke skal øke, selv om skoleeier velger å gjøre bærbar PC/personlig PC obligatorisk i skolearbeidet, og er enig med Regjeringens forslag om å tillate at fylkeskommunen krever en egenandel fra elevene for å dekke kostnadene til bærbar PC forutsatt at elevene får en innsparing knyttet til utgifter til utstyr som kalkulator og kladdebøker og lignende.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke betydningen av at kommunene gis tilstrekkelig god økonomi for å klare de mange utfordringene og forpliktelsene man har som skoleeier.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at departementet foreslår å lovfeste skoleeierens ansvar for at elevene i videregående opplæring får nødvendige trykte og digitale læremidler, samt nødvendig digitalt utstyr. Samtidig åpner departementet for at skoleeier kan ta en egenandel lik det størrelsen på det årlige ikke-behovsprøvde stipendiet til utstyr elevene får gjennom Lånekassen.

Disse medlemmer er positive til en lovfesting av skoleeiers ansvar for nødvendige læremidler. Disse medlemmer har tidligere slått fast at PC er et nødvendig læremiddel. Disse medlemmer er likevel skeptiske til å velte utgiften med en slik lovfesting over på skoleeiere. Det er i realiteten en ansvarsfraskrivelse fra den rød-grønne regjeringen, fordi lovfesting ikke blir fulgt av en reell fullfinansiering. Det er også grunnlag for å tro at dette vil føre til at læremiddelordningen utelukkende vil bli en utlånsordning, noe disse medlemmer anser som en pedagogisk dårlig ordning.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener det derfor er en forutsetning for å støtte en slik lovfesting at det skjer en reell fullfinansiering av utgiftene skoleeier har til nødvendige læremidler.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er i hovedsak enig i å lovfeste skoleeiers ansvar for å sikre elevene nødvendige læremidler. Disse medlemmer er imidlertid uenig med departementet i at bærbar PC ikke skal defineres som nødvendig læremiddel.

Disse medlemmer viser videre til Fremskrittspartiets forslag om gratis skolemateriell for alle elever i videregående skole fra høsten 2007 og merker seg at den sittende regjering ikke har villet gi alle elever like rettigheter til gratis videregående skole.

Disse medlemmer viser videre til at Regjeringen har latt skoleeier velge modell for gjennomføring av gratis skolemateriell over flere år. Disse medlemmer mener en slik ordning ville blitt minst mulig byråkratisk og mest mulig effektiv og tilpasset individuelle elevbehov, ved at ordningen ble organisert som en bok- og materialkortordning, og ikke en utlånsordning som de fleste kommuner ser seg tvunget til å innføre.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til sin omtale av læremidler og stipend i kap. 2410 i Budsjett-innst. S. nr. 12 (2006-2007).

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at departemen-

tet foreslår å åpne for at fylkeskommunen kan kreve en egenandel fra elevene for å dekke deler av kostnaden for kjøp av bærbar PC, og at den øvre grensen for egenandelen skal ligge under den laveste stipendsatsen i det årlige ikke-behovsprøvde læremiddelstipendiet. Disse medlemmer mener egenandelen må ligge under minstesatsen i det nye stipendiet da dette også skal dekke andre kostnader til læremidler. Disse medlemmer mener at størrelsen på stipendiet må vurderes på nytt, nå når dette også skal brukes til PC. Kostnader utover dette må dekkes av skoleeierne som i realiteten har det fulle og hele ansvar for å holde elevene med trykte og digitale læremidler.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser for øvrig til Budsjett-innst. S. nr. 12 (2006-2007) angående gratis læremidler:

"Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at Regjeringen foreslår å innføre gratis læremidler for elever i videregående skole. Dette medlem er enig i at det bør innføres gratis læremidler i den videregående skolen. Dette medlem ser det som viktig at elevene til enhver tid har tilgang til oppdaterte læremidler, særlig i en globalisert verden hvor endringene skjer raskt. Dette medlem viser til høringsuttalelsen fra Kommunenes Sentralforbund til budsjettet hvor det påpekes at Regjeringens forslag i realiteten vil bety en utlånsordning. Dette medlem ber Regjeringen følge utviklingen nøye for å sikre at ordningen ikke blir en utlånsordning med mye byråkrati og lite oppdatert materiell."

2.4 Godkjenning av videregående skoler basert på mellomstatlige avtaler

Komiteen viser til at et videregående skoletilbud basert på et annet lands læreplan eller en kombinasjon av den norske læreplanen og et annet lands læreplan slik at skolen kan utstede norsk vitnemål, ikke er mulig innenfor det gjeldende lovverk.

Komiteen mener et tilbud av enkelte tverrkulturelle videregående skoletilbud basert på bilaterale mellomstatlige avtaler vil kunne fremme internasjonalt samarbeid innenfor kultur, språk, utdanning og næringsliv for norske og utenlandske barn og unge.

Komiteen støtter Regjeringens forslag om godkjenning av videregående skoler basert på mellomstatlige avtaler.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at departementet vil åpne for at det etableres skoler i Norge som skal drive basert på utenlandske læreplaner. Disse medlemmer støtter et slikt forslag, men finner grunn til å bemerke at det er liten sammenheng mellom departementets syn på utenlandske skoler i Norge og norske skoler i utlandet. I forslaget til ny friskolelov/privatskolelov vil departementet fjerne muligheten for etablering av friskoler med norsk læreplan på videregående

ende nivå i utlandet. Disse medlemmer mener dette viser at det ikke er sammenheng i Regjeringens politikk på dette området.

2.5 Kollektiv ulykkesforsikring

Komiteen er tilfreds med at Regjeringen ønsker en lovpålagt ordning med ulykkesforsikring som omfatter alle elever. Det er viktig at alle elevene er tilfredsstillende forsikret og at alle elever blir behandlet likt i landet.

Komiteen viser til at dette spørsmålet har vært diskutert i Stortinget mange ganger fordi det har vist seg at mange barn ikke har vært dekket av en ulykkesforsikring og at beløpene som har vært utbetalt i forsikring har vært lave, samt at det har vært store forskjeller i erstatningsutbetalingene i kommunene og fylkeskommunene.

I dag har elever som er utplassert, lærlinger og lærekandidater dekning for yrkesskader/yrkessykdommer gjennom yrkesskadeforsikringsloven. Kortvarige arbeidsforhold som under "Operasjon dagsverk" vil mest sannsynlig falle utenfor denne yrkesskadeforsikringsloven, og komiteen mener derfor det er viktig at en ny ordning også omfatter slike tilfeller og er fornøyd med at Regjeringen har påpekt dette.

Komiteen mener at det er viktig med en lovpålagt ordning med ulykkesforsikring fordi alle elevene, uavhengig av bosted, skal være forsikret. Det er også viktig at alle skal være sikret visse minimumsbeløp og at forskjellene i forsikringsutbetalingene skal være minst mulig.

Komiteen støtter derfor Regjeringens forslag om en ordning med ulykkesforsikring som omfatter alle elever.

Komiteen viser til at Regjeringen sier at en ordning med ulykkesforsikring på et senere tidspunkt også kan tenkes innført for voksne som får grunnopplæring, barn i SFO, barn i barnehage, voksne som får grunnopplæring i fengsel og eventuelt elever i andre skoleslag. Disse skoleslagene har ikke vært emne for høringen. Komiteen ber Regjeringen vurdere å innføre en ordning med ulykkesforsikring også for disse elevene.

Komiteen viser til at forsikringsordninger mot ulykker normalt ikke dekker yrkessykdommer. Komiteen ber Regjeringen vurdere å utvide forsikringsordningen også til å gjelde yrkessykdommer.

Komiteen viser til Regjeringens forslag om at det blir åpna for valgfrihet for den enkelte kommune og fylkeskommune og at de kan velge en selvassurandørordning, forutsatt at den ikke avviker fra de minstekravene som blir fastsatt i forskrift. Komiteen viser til at pålegget også gjelder friskoler og private grunnskoler godkjent etter opplæringslova § 2-12.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at yrkessykdommer ikke er inkludert i den kollektive ulykkesforsikringen. Flertallet viser til at temaet ikke har vært i tilstrekkelig grad en gjenstand for høring. Flertallet viser til at temaet som har vært drøftet har vært i forhold til urettferdigheten i dagens ordning knyttet til hvordan ulykkestilfeller blir behandlet forskjellig avhengig fra hvor en bor.

Flertallet viser til Yrkesskadeutvalget som la frem NOU 2004:3 Arbeidsskadeforsikring i januar 2004, avgrenset på samme måten som Regjeringens proposisjon gjør. Flertallet viser til at utvalget konkluderer med at det i dag er svært sjelden at det oppstår sykdom hos skoleelever som har en sammenheng med skadelig eksponering på skolen og som meldes til trygdeetaten som yrkessykdom. Dette anses som naturlig all den stund eleven vanligvis ikke kommer i kontakt med skadelige stoffer eller prosesser som er egnet til å fremkalle sykdom. Elever går også på skolen bare en kortere periode slik at faren for å pådra seg yrkessykdom er vesentlig mindre enn for en ordinær arbeidstager. Det er ulykkeskadene som dominerer bildet. Flertallet viser også til at utvalget påpeker at opptil 35 pst. av alle barn i skolepliktig alder er plaget med ulike former for allergier og luftveislidelser, uavhengig av skolesituasjonen. Det vil derfor kunne skape svært mange unødig meldte tilfeller, herunder gi økt belastning på helsevesenet i form av kompliserte medisinske utredninger og årsaksvurderinger, dersom yrkessykdom ble omfattet av forsikringsplikten. De skoleelevene som kan komme i kontakt med skadelige stoffer og prosesser egnet til å fremkalle sykdom, dvs. de yrkesutplasserte, lærlinger og lærekandidater, er likevel dekket mot yrkessykdommer, dette gjennom den obligatoriske loven om yrkesskadeforsikring.

Flertallet ber Regjeringen vurdere om ordningen med kollektiv ulykkesforsikring bør utvides til å gjelde yrkessykdom.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er enige med departementet i at det bør innføres en ordning med kollektiv ulykkesforsikring av elever. Disse medlemmer merker seg imidlertid at departementet argumenterer sterkt for at en slik bestemmelse ikke skal omfatte sykdom. Disse medlemmer er i tvil om argumentene om at elever sjelden kan oppleve sykdom som følge av skolegangen, eller at forsikringssselskaper kan bli presentert for ubegrunnede krav er særlig gode argumenter for å begrense ordningen til kun å gjelde ulykker. Disse medlemmer mener det kan fremstå

som urimelig at tap som oppstår som følge av ulykke skal dekkes, mens tap som oppstår som følge av sykdom ikke skal dekkes. Disse medlemmer viser i den sammenheng både til høringssvaret fra Elevorganisasjonen, som peker på aktuelle relevante sykdommer som følge av skolegang, og til høringssvaret fra Justisdepartementet som deler disse medlemmers syn hva gjelder innretning på forholdet mellom ulykke og sykdom.

Disse medlemmer vil derfor fremme følgende forslag:

"I opplæringslova skal ny § 13-3b lyde:

§ 13-3b Plikt for kommunene og fylkeskommunene til å sørge for skadeforsikring som omfattar ulykke og sjukdom

Kommunen og fylkeskommunen pliktar å sørge for skadeforsikring for elevane som dekker både ulykke og sjukdom. Departementet kan gi nærmare forskrifter knytte til omfang og dekningsgrad mv."

Disse medlemmer har merket seg at departementet mener at kommunene kan oppfylle kravet om å "sørge for ulykkesforsikring for elevane" både gjennom privat forsikring og selvassurandørordning. Disse medlemmer vil påpeke nødvendigheten av at kommuner og fylkeskommuner regnskapsfører utgifter til eventuelle selvassurandørordninger på en slik måte at disse utgiftene ikke faller utenfor tilskuddsgrunnlaget for private skoler som får tilskudd etter privatskoleloven.

Disse medlemmer har videre merket seg at departementet vil sikre at alle elever i grunnopplæringen blir behandlet likt, uavhengig av skoletilhørighet og foreslår en tilsvarende forsikringsordning innført i friskoler og private grunnskoler godkjent etter opplæringsloven § 2-12. Disse medlemmer mener at grunnskoleelever som oppfyller opplæringsplikten sin gjennom å være elev ved en privat skole som er godkjent etter privatskoleloven, ikke selv skal betale for ulykkesforsikring i skolen. Det bør etter disse medlemmers mening innføres en ordning som gir private grunnskoler godkjent etter privatskoleloven, et tilskudd som dekker 100 pst. av utgiftene til ulykkesforsikring for elevene. Dette vil tilsvare ordningen med 100 pst. dekning av grunnskolenes utgifter til Statens Pensjonskasse for ansattes pensjonsordning.

2.6 Forslag om endringer i opplæringslova om fag- og yrkesopplæringen

Komiteen viser til at innføringen av Kunnskapsløftet i grunnopplæringen har gjort det nødvendig å vurdere endringer i bestemmelsene om fag- og yrkesopplæringen i opplæringsloven. Komiteen

mener det er viktig å få en tilpasning til dagens behov.

Komiteen mener det er viktig å presisere at fylkeskommunen har et helhetlig ansvar for at retten til videregående opplæring blir oppfylt og har ansvar for det overordnede kvalitetsarbeidet. Fylkeskommunen må derfor ha ansvar for å rettlede om og hvordan lærebedrifter og bedrifter som er en del av et opplæringskontor, organiserer og gjennomfører opplæringen.

Komiteen mener det er en forutsetning for å få god kvalitet i fag- og yrkesopplæringa at arbeidslivet og fylkeskommunen lykkes med samarbeid. Opplæringsloven skal danne utgangspunkt for at et slikt samarbeid finner sted.

Komiteen er fornøyd med at Regjeringen synliggjør retten til opplæring for lærlinger og lærekanidater i loven. Komiteen er videre fornøyd med at Regjeringen presiserer i lovforslaget at lærlingen og lære kandidaten er arbeidstaker i den bedriften de har tegnet arbeidsavtale med og er plassert i.

Yrkesopplæringsnemnda

Komiteen påpeker viktigheten av at yrkesopplæringsnemnda er bredt sammensatt og har innsikt i hele fag- og yrkesopplæringen. Sammensetningen av nemnda må derfor dekke behovet for både skolekompetanse og kompetanse innenfor opplæring i bedrift.

Komiteen mener yrkesopplæringsnemnda skal arbeide for å bedre kvaliteten innenfor fag- og yrkesopplæringen. Det er derfor sentralt å gi partene i arbeidslivet økt mulighet til innvirkning i saker de engasjerer seg i, og gjennom arbeidet i nemnda fremme behov og synspunkt fra arbeidslivet overfor fylkeskommunen.

Komiteen viser til at opplæringa i lærebedrifter er generelt god, og bedriftene følger i stor grad opp det lovfestede ansvaret for opplæringen av lærekanidater. Men det er viktig å gjøre ansvaret tydeligere i loven, både kravene til å bli godkjent og kravene til opplæring, samt at det blir lovfestet krav til rutiner i fylkeskommunen og i bedriftene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at den direkte grunnen til at rapporteringsplikten til fylkeskommunen er fjernet i loven er fordi at det ikke lenger vil være behov for denne konkrete rapporteringsplikten. Dette fordi virksomheten det gjelder allerede vil være kjent for fylkeskommunen. Flertallet viser til at forvaltningsmessige oppgaver som ligger til nemnda er foreslått lagt til fylkeskommunen. Der Yrkesopplæringsnemnda skal gi konkrete faglige bidrag vil dette være en del av den prosess som fylkeskommunen har star-

tet og vil følge videre. Flertallet viser til at fylkeskommunen vil være sekretariat for yrkesopplæringsnemnda i tilknytning til virksomheten til det som vil være hovedområdet for nemnda. Dette vil innebære at fylkeskommunen vil legge frem fakta og dokumenter for yrkesopplæringsnemnda og følger arbeidet. Flertallet mener at fylkeskommunens behov for innsyn er godt ivaretatt når fylkeskommunen nå selv vil ha "hånden på rattet". Flertallet legger til grunn at det er en selvfølge at fylkets folkevalgte vil bli holdt løpende informert om nemndas jobb. Flertallet mener også at folkevalgte nå i større grad enn tidligere vil kunne være premissleverandører for Yrkesopplæringsnemndas saker.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre legger stor vekt på behovet for samarbeid mellom alle legitime og relevante parter i fag- og yrkesopplæringen for å bedre kvaliteten og øke gjennomstrømmingen i opplæringen. Det er viktig at disse partene gjennomfører felles drøftinger og er tilstrekkelig representert i aktuelle fora - eksempelvis i Yrkesopplæringsnemnda - slik at de kan gi fylkeskommunen klare råd i forbindelse med strategisk viktige områder som kvalitetsutvikling, dimensjonering, rådgiving og regional utvikling. Etter disse medlemmers mening vil slik representasjon fremme samarbeidet mellom skoler og lærebedrifter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre mener at fag- og yrkesopplæringen har et behov for en gjennomgang og en vitalisering. Yrkesopplæringsnemnda er partssammensatt, og partene i arbeidslivet har flertall. Men nemndas arbeid mangler ofte forankring på folkevalgt nivå. Det er derfor viktig å understreke behovet for en vitalisering av arbeidet med fag- og yrkesopplæring også i forhold til det folkevalgte nivået, som sitter med det endelige ansvaret for at det blir etablert nok lærlingplasser.

Disse medlemmer ser det som sterkt ønskelig at partene i arbeidslivet er aktivt involvert i fag- og yrkesopplæringen. Det er en avgjørende forutsetning for å få samarbeidet mellom skolen og arbeidslivet og næringslivet til å fungere godt. Disse medlemmer understreker også at et godt samarbeid på dette feltet er viktig for å redusere frafallet i videregående opplæring. Samtidig er det viktig at den folkevalgte kontrollen og oversikten ikke svekkes. Yr-

kesopplæringsnemnda bør derfor fortsatt være pålagt å rapportere om sin virksomhet til folkevalgt nivå. Den vitaliseringen man forsøker å foreta overfor nemnda bør ikke gå på bekostning av folkevalgt kontroll.

Disse medlemmer foreslår derfor at Yrkesopplæringsnemnda fortsatt skal være pålagt å rapportere til det folkevalgte nivået. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"I opplæringslova skal § 12-4 nytt sjette ledd lyde:

Yrkesopplæringsnemnda gir rapport til det folkevalgte nivået om verksemda si og om tiltak som er viktige for fagopplæringa.

Sjette ledd blir nytt sjuende ledd osv."

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at forslagene som er utarbeidet av lovarbeidsgruppa, er enstemmige med unntak av forslaget om sammensetningen av Yrkesopplæringsnemnda. Disse medlemmer viser til at departementet foreslår en sammensetning som skal være som tidligere. Disse medlemmer mener imidlertid at Yrkesopplæringsnemnda også bør ha minst en representant for det pedagogiske personalet etter forslag fra lærerorganisasjonene. Disse medlemmer mener at om en skal oppfylle kravet i loven om at den samlede kompetansen i nemnda skal dekke hele det 4-årige opplæringsløpet både i skole og bedrift, må en - i tillegg til partene i arbeidslivet og elevene - sikre representasjon fra det pedagogiske personalet i loven.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"I opplæringslova skal § 12-3 andre ledd lyde:

Nemnda skal ha medlemmer med personlege varamedlemmer som til saman skal ha brei innsikt i heile fag- og yrkesopplæringa og i nærings- og sysselsetjingsspørsmål. Det skal i alle høve nemnast opp medlemmer frå partane i arbeidslivet etter forslag frå arbeidstakarorganisasjonane og etter forslag frå arbeidsgivarorganisasjonane. Partane i arbeidslivet skal ha fleirtal i nemnda. Dessutan skal det nemnast opp minst éin representant for elevar, lærlingar eller lærekandidatar og éin representant for det pedagogiske personalet etter forslag frå organisasjonar eller organ som representerer desse."

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

I opplæringslova skal ny § 13-3b lyde:

§ 13-3b Plikt for kommunene og fylkeskommunene til å sørge for skadeforsikring som omfattar ulykke og sjukdom

Kommunen og fylkeskommunen pliktar å sørge for skadeforsikring for elevane som dekker både ulykke og sjukdom. Departementet kan gi nærmare forskrifter knytte til omfang og dekningsgrad mv.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre:

Forslag 2

I opplæringslova skal § 12-4 nytt sjette ledd lyde:

Yrkesopplæringsnemnda gir rapport til det folkevalgte nivået om verksemda si og om tiltak som er viktige for fagopplæringa.

Sjette ledd blir nytt sjuende ledd osv.

Forslag fra Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 3

I opplæringslova skal § 12-3 andre ledd lyde:

Nemnda skal ha medlemmer med personlege varamedlemmer som til saman skal ha brei innsikt i heile fag- og yrkesopplæringa og i nærings- og sysselsetjingsspørsmål. Det skal i alle høve nemnast opp medlemmer frå partane i arbeidslivet etter forslag frå arbeidstakarorganisasjonane og etter forslag frå arbeidsgivarorganisasjonane. Partane i arbeidslivet skal ha fleirtal i nemnda. Dessutan skal det nemnast opp minst éin representant for elevar, lærlingar eller lære kandidatatar og éin representant for det pedagogiske personalet etter forslag frå organisasjonar eller organ som representerer desse.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringar i opplæringslova og friskolelova

I

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa blir det gjort følgjande endringar:

§ 2-12 tredje ledd skal lyde:

For private grunnskolar gjeld også §§ 2-2, 2-5 første, andre, tredje og sjette ledd, 2-9, 2-10, 2-11, 8-2, 9-1, 9-2, 9-3, 9-4, 9-5, 9-6, kapittel 9a, §§ 10-1, 10-6, 10-9, 11-1, 11-2, 11-3, 11-4, 11-7, 11-10, 13-3b, 13-10, 14-1, 15-3 og 15-4.

§ 3-1 niande ledd skal lyde:

Opplæringa i offentleg vidaregåande skole eller i lærebedrift er gratis. Fylkeskommunen har ansvaret for å halde elevane med nødvendige trykte og digitale læremiddel og digitalt utstyr. Elevane kan ikkje påleggjast å dekkje nokon del av utgiftene til dette utover det som følgjer av forskrift. Fylkeskommunen kan påleggje elevane, lærlingane og lære kandidatane å halde seg med anna individuelt utstyr som opplæringa til vanleg gjer det nødvendig å ha. Departementet kan gi nærmare forskrifter.

§ 3-3 skal lyde:

§ 3-3 Opplæringsordninga for den vidaregåande opplæringa

Den vidaregåande opplæringa skal føre fram til studiekompetanse, yrkeskompetanse eller kompetanse på lågare nivå.

Opplæringa i skole skal omfatte vidaregåande trinn 1, vidaregåande trinn 2 og vidaregåande trinn 3. Kvart trinn skal normalt ha lengd som eitt skoleår.

Fagopplæringa omfattar normalt to års opplæring i skole og eitt års opplæring i bedrift. Når opplæring i bedrift blir kombinert med verdiskaping i bedrifta, kan opplæringa strekkje seg over to år. *Departementet gir forskrift i medhald av § 3-4 første leddet om kva for fag som skal ha læretid i bedrift, og nærmare føresegner om opplæringsordninga for dei ulike faga.*

Fylkeskommunen kan i det enkelte tilfellet godkjenne lærekontrakt eller opplæringskontrakt som inneheld unntak frå den fastsette opplæringsordninga. Departementet kan gi nærmare forskrifter.

Dersom fylkeskommunen ikkje kan formidle opplæring i bedrift til dei som ønskjer slik opplæring, må også bedriftsdelen av opplæringa skje i skole.

Fylkeskommunen skal gi tilbod om opplæring som lærlingar og lære kandidatane ikkje kan få i lærebedrifta.

§ 3-5 skal lyde:

§ 3-5 Fag- og sveineprøve utan læreforhold og skole

Det er mogleg å ta fag- og sveineprøva på grunnlag av allsidig praksis i faget som er 25 prosent lengre enn den fastsette læretida. *Fylkeskommunen* avgjer om den praksisen kandidaten viser til, kan godkjennast, og kan i særlege tilfelle godkjenne kortare praksis.

Ny § 3-11 skal lyde:

§ 3-11 Mellomstatleg avtale om privat vidaregåande skole

Departementet kan godkjenne ein privat vidaregåande skole når det ligg føre ein mellomstatleg avtale om dette. I samband med godkjenninga kan departementet gjere unntak frå krava i opplæringslova og frå forskrift gitt i medhald av lova.

§ 4-1 overskrifta skal lyde:

§ 4-1 Kven som er lærling og lære kandidat

§ 4-2 skal lyde:

§ 4-2 Særlege rettar og plikter for lærlingen og lære kandidatane

Lærlingen og lære kandidatane har rett til opplæring i samsvar med lærekontrakten og opplæringskontrakten.

Lærlingen og lære kandidatane er arbeidstakarar i den bedrifta dei har teikna arbeidsavtale med og er plasserte i, med dei rettane og pliktene som følgjer av lover og tariffavtalar. *Der lærlingar og lære kandidatane har teikna både arbeidsavtale og lærekontrakt eller opplæringskontrakt med same part, kan arbeidsavtalen likevel ikkje hevast utan at lærekontrakten eller opplæringskontrakten kan hevast etter § 4-5 tredje leddet og § 4-6 siste leddet.*

Når læretida etter kontrakten er over, eller når kontrakten blir heva etter § 4-6, fell også arbeidsavtalen bort. Dersom lærlingen eller lære kandidatane skal halde fram i bedrifta, må ein ny arbeidsavtale inngåast.

Lærlingar og lære kandidatane skal ha same tilgang på pedagogisk-psykologisk teneste som elevar i vidaregåande skole.

Lære kandidatane som ikkje har eller ikkje kan få tilfredsstillande utbytte av det ordinære opplæringstilbodet, har rett til spesialundervisning etter kapittel 5.

For slik opplæring gjeld § 5-1, bortsett frå andre leddet siste setning, §§ 5-3, 5-4, 5-5 og 5-6 tilsvarande.

§ 4-3 skal lyde:

§ 4-3 Godkjenning av lærebedrift

Bedrifter som tek på seg opplæring av ein eller fleire lærlingar eller lære kandidatane, må vere godkjende av *fylkeskommunen*. Som lærebedrift kan godkjennast *private og offentlege verksemder* og organ for samarbeid mellom bedrifter som i fellesskap tek på seg opplæringsansvar (opplæringskontor eller opplæringsring). *Lærebedrifta må vere fagleg vurdert av yrkesopplæringsnemnda før fylkeskommunen kan godkjenne bedrifta. Fylkeskommunen skal leggje avgjerande vekt på den faglege vurderinga frå yrkesopplæringsnemnda før endeleg vedtak blir gjort.*

For at eit opplæringskontor eller ein opplæringsring skal bli godkjend, må dei enkelte bedriftene som inngår i kontoret eller ringen, vere godkjende av fylkeskommunen. Der samansetjinga av opplæringskontoret eller opplæringsringen endrar seg, skal kontoret eller ringen melde frå til fylkeskommunen, som skal vurdere godkjenninga på ny.

Ei lærebedrift må kunne gi ei opplæring som tilfredsstillar krava i forskrifter etter § 3-4 om innhaldet i opplæringa. *Der lærebedrifta er eit opplæringskontor eller ein opplæringsring, skal dei samarbeidande bedriftene dokumentere at dei samla tilfredsstillar krava i forskriftene etter § 3-4 om innhaldet i opplæringa. Opplæringskontoret må ha føresegner som fastset tilhøvet mellom kontoret og medlemsbedriftene. Opplæringsringen må ha føresegner som fastset tilhøvet mellom dei samarbeidande bedriftene. Føresegnene skal fastsetje kva den enkelte bedrifta skal gi av opplæring, og delinga av tilskotet mellom bedriftene. Ei lærebedrift skal ha ein eller fleire fagleg kvalifiserte personar (fagleg leiar) som har ansvaret for opplæringa, og skal sjå til at opplæringslova med forskrifter blir oppfylt. Kvar enkelt bedrift skal ha ein eller fleire instruktørar som står føre opplæringa av lærlingane og lære kandidatane.*

Departementet kan gi nærmare forskrifter om vilkår for godkjenning av lærebedrifter og tap av godkjenning.

§ 4-4 skal lyde:

§ 4-4 Rettane og pliktene til lærebedrifta m.m.

Lærebedrifta pliktar å leggje til rette produksjonen og opplæringa slik at lærlingen og lære kandidatane kan nå måla i den fastsette læreplanen. Dersom lære kandidatane har krav på spesialundervisning etter kapittel 5, skal det utarbeidast individuell opplæringsplan, jf. § 5-5 første leddet. Lærebedrifta skal utvikle ein intern plan for opplæringa, for å sikre at lærlingen eller lære kandidatane får ei opplæring som

tilfredsstillere krava i læreplanen, eventuelt den individuelle opplæringsplanen. Ifall delar av opplæringa skal givast av andre enn lærebedrifta, skal lærebedrifta leggje til rette for dette.

Lærebedrifta skal skape eit godt arbeids- og læremiljø. Arbeids- og opplæringstida til lærlingen og lære-kandidaten skal til saman ikkje vere lengre enn den arbeidstida som gjeld for andre arbeidstakarar i faget.

Lærebedrifta melder lærlingen til den fagprøva eller sveineprøva som blir halden nærmast den tida da læretida er ute. Lærekandidaten skal ved slutten av kontrakttida få høve til å gå opp til ei kompetanseprøve som viser det nivået opplæringa har ført fram til. Lærebedrifta stiller nødvendig arbeidsplass, materiale, reiskapar og assistenthjelp til rådvelde under prøva. Lærebedrifta får eigedomsretten til produktet. Dersom fagprøva, sveineprøva eller kompetanseprøva blir teken på ein skole og skolen dekkjer materialutgiftene, får skolen eigedomsretten til produktet av prøva.

Dersom lærebedrifta stansar eller utviklar seg på ein slik måte at ho ikkje lenger finn det mogleg å gi lærlingen eller lærekandidaten tilfredsstillande opplæring, skal ho melde frå til *fylkeskommunen*.

Lærebedrifter får tilskot til *opplæringa* frå fylkeskommunen etter forskrifter gitt av departementet.

§ 4-5 skal lyde:

§ 4-5 Lærekontrakt og opplæringskontrakt

Det skal opprettast skriftleg lærekontrakt mellom lærebedrifta og lærlingen når læreforholdet tek til. Det skal opprettast skriftleg opplæringskontrakt mellom lærebedrifta og lærekandidaten når læreforholdet tek til. *Det skal gå fram av kontrakten kven som har ansvaret for dei ulike delane av opplæringa etter den fastsette læreplanen.*

For å bli gyldig må kontrakten godkjennast av *fylkeskommunen*, og han får da verknad frå den tida arbeidsforholdet tek til. *Kontrakten skal vise til den eller dei arbeidsavtalane som lærlingen eller lærekandidaten har.* Departementet kan gi nærmare forskrifter om innhaldet i og forma på kontrakten.

Lærlingar som har fylt 21 år og som inngår lærekontrakt med full opplæring i bedrift, jf. § 3-3 sjettedet, skal ha ei prøvetid på seks månader. I prøvetida kan både lærebedrifta og lærlingen seie opp læreforholdet utan omsyn til § 4-6. Reglane i arbeidsmiljøloven §§ 15-3 og 15-6 gjeld også når lærlingen ikkje er skriftleg tilsett på ei bestemt prøvetid.

Det er ikkje nødvendig med samtykke frå verje når det blir skrive *kontrakt*.

§ 4-6 skal lyde:

§ 4-6 Endring og heving av lærekontrakt og opplæringskontrakt

Etter samtykke frå *fylkeskommunen* kan opplæringskontrakten mellom lærekandidaten og lærebedrifta endrast i løpet av kontrakttida til ordinær lærekontrakt med fagbrev eller sveinebrev som mål. *Etter samtykke frå fylkeskommunen kan lærekontrakten mellom lærlingen og lærebedrifta i løpet av kontrakttida endrast til opplæringskontrakt med kompetanseprøve som mål.*

Lærekontrakten eller opplæringskontrakten kan hevast av partane dersom dei er samde om det og etter at lærebedrifta har orientert *fylkeskommunen* skriftleg om det.

Etter samtykke frå *fylkeskommunen* kan kontrakten hevast av både lærebedrifta og av lærlingen eller lærekandidaten dersom

- den andre parten gjer seg skyldig i vesentlege brott på pliktene sine i arbeidsforholdet,
- lærlingen, lærekandidaten eller lærebedrifta viser seg ute av stand til å halde fram i læreforholdet, eller
- lærlingen eller lærekandidaten skriftleg seier frå at det er ei urimeleg ulempe for han eller ho å halde fram ut kontrakttida.

Fylkeskommunen avgjer i tilfelle når læreforholdet skal ta slutt. Lærebedrifta skal skrive ut ein attest for den delen av kontrakttida som er gjennomført med ei fråsegn om denne delen av opplæringa.

Når lærlingen eller lærekandidaten frivillig hevar kontrakten, fell retten til vidaregåande opplæring etter § 3-1 bort dersom *fylkeskommunen* ikkje vedtek noko anna. Når det blir gjort vedtak om å heve ein kontrakt etter krav frå lærebedrifta, beheld lærlingen eller lærekandidaten retten til vidaregåande opplæring med mindre vedtaket fastset at retten fell bort.

Før det blir gjort vedtak om heving etter krav frå lærebedrifta eller før det blir gjort vedtak om tap av rettar, skal lærlingen eller lærekandidaten kunne forklare seg munnleg for den som skal gjere vedtaket.

Etter samtykke frå *fylkeskommunen* kan læretida avbrytast i samband med permisjon.

Dersom lærebedrifta stansar eller ikkje lenger fyller vilkåra for godkjenning etter § 4-3, eller dersom *fylkeskommunen* finn at opplæringa ikkje er tilfredsstillande, skal fylkeskommunen søkje å skaffe lærlingane eller lærekandidatane ny læreplass for resten av kontrakttida. Den nye lærebedrifta går inn i kontrakten i staden for den tidlegare lærebedrifta. Etter samtykke frå *fylkeskommunen* kan kontrakttida i den nye lærebedrifta gjerest inntil eitt år lengre dersom opplæringa har vore mangelfull.

Lærekontrakten eller opplæringskontrakten kan ikkje endrast eller hevast på annan måte enn etter

denne paragrafen. Unntak gjeld for lærlingar som har prøvetid etter § 4-5 tredje leddet.

§ 4-7 skal lyde:

§ 4-7 Internkontroll i den enkelte lærebedrifta

Lærebedrifta skal ha intern kvalitetssikring, slik at lærlingen eller lærekandidaten får opplæring i samsvar med lova her og forskrifta til denne. Ein eller fleire representantar for arbeidstakarane skal saman med den eller dei faglege leiarane jamleg sjå til at lærebedrifta følgjer pliktene etter opplæringslova med forskrift.

Lærebedrifta skal årleg rapportere til fylkeskommunen om opplæringa av lærlingar og lærekandidatar. Departementet kan gi nærmare forskrifter om rapporteringsplikta til lærebedrifta.

§ 4-8 skal lyde:

§ 4-8 Oppgåvene til fylkeskommunen knytte til fag- og yrkesopplæringa

Fylkeskommunen har også oppgåver etter §§ 4-3, 4-5 og 4-6, knytte til fag- og yrkesopplæringa. I samband med godkjenning av lærebedrifter skal fylkeskommunen rettleie og følgje opp bedriftene, i tillegg til å kontrollere at den enkelte bedrifta fyller krava for å få godkjenning.

Fylkeskommunen skal leggje fram for yrkesopplæringsnemnda saker som har betydning for fag- og yrkesopplæringa, før fylkeskommunen gjer vedtak i saka. Saker om godkjenning av lærebedrifter, tap av godkjenningar og kvalitetssystemet for fag- og yrkesopplæringa skal alltid leggjast fram for nemnda. Fylkeskommunen skal leggje vekt på det yrkesopplæringsnemnda har vedteke eller uttalt når han avgjer saker som gjeld fag- og yrkesopplæringa. I samband med godkjenning av lærebedrift eller vedtak om tap av godkjenning skal fylkeskommunen leggje avgjerande vekt på den faglege vurderinga frå yrkesopplæringsnemnda, jf. § 4-3.

Fylkeskommunen skriv ut fagbrev og sveinebrev på grunnlag av greidd prøve, og kompetansebevis for opplæring som er gjennomført.

Fylkeskommunen godkjenner praksis for kandidatar som melder seg til fagprøve eller sveineprøve utan læretid, jf. § 3-5.

Etter forslag frå yrkesopplæringsnemnda nemner fylkeskommunen opp ei, eller om nødvendig fleire prøvenemnder for dei faga det er prøve-kandidatar i. Fylkeskommunen kan eventuelt nemne opp prøvenemnder i samarbeid med andre fylkeskommunar.

§ 4A–3 fjerde ledd skal lyde:

Opplæringa i offentleg vidaregåande skole eller i lærebedrift er gratis. Fylkeskommunen har ansvaret

for å halde vaksne som får vidaregåande opplæring, med nødvendige trykte og digitale læremiddel og digitalt utstyr. Vaksne som får vidaregåande opplæring, kan ikkje påleggjast å dekkje nokon del av utgiftene til dette utover det som følgjer av forskrift. Fylkeskommunen kan påleggje vaksne som får vidaregåande opplæring, å halde seg med anna individuelt utstyr som opplæringa til vanleg gjer det nødvendig å ha. Departementet kan gi nærmare forskrifter.

Ny § 9-6 skal lyde:

§ 9-6 Om reklame i skolen

Skoleeigaren skal sørge for at elevane ikkje blir utsette for reklame som er eigna til å skape kommersielt press, eller som i stor grad kan påverke holdningar, åtfærd og verdiar, mellom anna på skolens område, i lærebøker og andre læremiddel som blir nytta i opplæringa. Departementet kan gi nærmare forskrifter.

§ 12-3 skal lyde:

§ 12-3 Yrkesopplæringsnemnder og yrkesutval

Fylkeskommunen nemner opp yrkesopplæringsnemnd med oppgåver etter §§ 4-3, 12-3 og 12-4.

Nemnda skal ha medlemmer med personlege varamedlemmer som til saman skal ha brei innsikt i heile fag- og yrkesopplæringa og i nærings- og sysselsetjingsspørsmål. Det skal i alle høve nemnast opp medlemmer frå partane i arbeidslivet etter forslag frå arbeidstakarorganisasjonane og etter forslag frå arbeidsgivarorganisasjonane. Partane i arbeidslivet skal ha fleirtal i nemnda. Dessutan skal det nemnast opp minst ein representant for elevane, lærlingar eller lærekandidatar etter forslag frå organisasjonar eller organ som representerer desse. Fylkeskommunen kan be lærarorganisasjonane om forslag til medlemmer i nemnda.

Nemnda vel sjølv leiar og nestleiar. Funksjonstida til nemnda er den same som for fylkestinget. Representantane for elevane, lærlingane og lærekandidatane blir oppnemnde for to år om gongen.

Fylkeskommunen skal førebu dei sakene nemnda skal behandle.

Departementet kan gi nærmare forskrifter om arbeidet i nemnda.

Nemnda skal nemne opp eit rådgivande yrkesutval for kvart av faga eller fagområda, eller nytte prøvenemnda som yrkesutval. Departementet kan gi forskrifter om samansetjinga av og verksemda til yrkesutvala.

Kommunelova § 14 nr. 1 bokstav a gjeld ikkje for oppnemning av medlemmer til yrkesopplæringsnemnda.

§ 12-4 skal lyde:

§ 12-4 Oppgåvene til yrkesopplæringsnemnda

Yrkesopplæringsnemnda skal fremje behov hos og synspunkt frå arbeidslivet overfor fylkeskommunane.

Yrkesopplæringsnemnda skal i form av vedtak uttale seg i saker som fylkeskommunen etter § 4-8 er pliktig til å leggje fram for nemnda. Dette gjeld mellom anna saker om godkjenning av lærebedrifter og tap av godkjenning, og om fylkeskommunens kvalitetssystem for fag- og yrkesopplæringa.

Yrkesopplæringsnemnda skal arbeide for å heve kvaliteten av heile fag- og yrkesopplæringa. Yrkesopplæringsnemnda skal særleg

- *fremje forslag til organisering, arbeidsmåtar og strategiar for å utvikle kvaliteten av fag- og yrkesopplæringa*
- *vurdere og uttale seg om rutinane i fylkeskommunen for å sikre kvaliteten av fag- og yrkesopplæringa*
- *vurdere korleis partane i arbeidslivet skal bidra til kvalitetsutvikling og -sikring i fag- og yrkesopplæringa*
- *vurdere korleis samhandlinga mellom skolar og lærebedrifter kan betrast*
- *vurdere korleis kompetanseutvikling kan sikrast*

Yrkesopplæringsnemnda skal arbeide for best mogleg dimensjonering av den vidaregåande opplæringa, og gi fylkeskommunen råd om tiltak i samband med den årlege fastsetjinga av tilbod.

Yrkesopplæringsnemnda skal arbeide for at rådgivinga om fag- og yrkesopplæring blir best mogleg, og foreslå tiltak der ho finn det nødvendig.

Yrkesopplæringsnemnda skal gi råd om korleis utvikling av fag- og yrkesopplæringa og samhandling mellom skolar og bedrifter kan medverke til regional utvikling, mellom anna utvikling av nye verksemder og arbeidsplassar.

Yrkesopplæringsnemnda kan gi fylkeskommunen fullmakt til å gjere den faglege vurderinga av bedrifter eller til å utføre andre oppgåver som etter lov eller forskrift er lagde til yrkesopplæringsnemnda.

Ny § 13-3b skal lyde:

§ 13-3b *Plikt for kommunen og fylkeskommunen til å sørgje for ulykkesforsikring*

Kommunen og fylkeskommunen pliktar å sørgje for ulykkesforsikring for elevane. Departementet kan gi nærmare forskrift om ulykkesforsikring.

§ 15-2 noverande fjerde ledd blir oppheva.

II

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar (frikolelova) blir det gjort følgjande endringar:

§ 6-2 tredje ledd skal lyde:

Vidaregåande skolar kan ikkje krevje noka form for betaling for opplæringa frå elevar eller foreldre utover det som følgjer av denne føresegna. Skolen har ansvaret for å halde elevane med nødvendige trykte og digitale læremiddel og digitalt utstyr. Elevane kan ikkje påleggjast å dekkje nokon del av utgiftene til dette utover det som følgjer av forskrift. Skolen kan påleggje elevane å halde seg med anna individuelt utstyr som opplæringa til vanleg gjer det nødvendig å ha. Departementet kan gi nærmare forskrifter.

§ 6A-8 fjerde ledd skal lyde:

Skolane kan påleggje elevane å halde seg med undervisningsmateriell og utstyr til eige bruk som opplæringa til vanleg gjer det nødvendig å ha, og dei kan krevje betaling frå elevane for utgifter til å kopiere slikt materiell. Skolane kan ikkje krevje noka form for betaling for opplæringa frå elevar eller foreldre utover det som følgjer av denne føresegna.

Ny § 7-1a skal lyde:

§ 7-1a *Om reklame i skolen*

Skolen skal sørgje for at elevane ikkje blir utsette for reklame som er eigna til å skape kommersielt press, eller som i stor grad kan påverke holdningar, åtferd og verdiar, mellom anna på skolens område, i lærebøker eller andre læremiddel som blir nytta i opplæringa. Departementet kan gi nærmare forskrifter.

Ny § 7-1b skal lyde:

§ 7-1b *Plikt for skolen til å sørgje for ulykkesforsikring*

Skolen pliktar å sørgje for ulykkesforsikring for elevane. Departementet kan gi nærmare forskrift om ulykkesforsikring.

III

Lova gjeld frå det tidspunkt Kongen fastset. Dei enkelte føresegnene i lova kan setjast i verk til ulik tid.

IV

Departementet kan i forskrift fastsetje overgangsreglar.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 1. juni 2007

Ine Marie Eriksen Søreide

leder

Lena Jensen

ordfører

